

OZEE

Yá pọ́ kú láε bee guu

Amosi gaa gbεa wè kwi taawa Ozee gò Lua lεdεkεna ũ Isaili b̀usu e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 750. A gò wè baakwi e gò pọ́ Asilio Samali s̀, ò Isaili kpala m̀de wè 721 guu.

Gò bee (2Kia 14.23-17.23 gwa), Isaili b̀usu òkpaa. Kí Yeloboau plaade kpalablea gbεa Asilio gbãa lé dedεε. Kòbòbò kpalau mé lé Samali de, gbé pọ́ aa zè ní yákpaaanlaò ò wàε kpá kpalau. Yázesai pọ́ Amosi a yá'ò lé káfi. Luanaaikεnaò s̀, yá'ia ní lé maamaa, asa Kanaa b̀usu táagbagbaa lé gèk̀i e ní gbãaoε.

Yá'ia taa Ozee lè nɔsεa guu. Yá'ia pọ́ aà lè báasε d̀ò guupi b̀ò yá pọ́ Lua wàwã a gbéó náaisai yá musu guuε. Lua ye aa wεdò gbágbãai, i gbasa àò yeńzi (14.2-10). Ozee m̀ gbékekeak̀ε ò Lua yei (6.6) lá Yesu ò a baona waasokεa guuwa (Mat 9.13, 12.7).

Anabi Ozee lá yá zékalean ke:

Lεε 1-3 Ozee kua ní a nao yá

Lεε 4.1-9.9 Isailio kua yá ní lá an yápi de Luaεo

Lεε 9.10-14.1 Lua gbéó náaisaikε z̀nab̀k̀i

Lεε 14.2-10 Lua yea Isailiozi mé a z̀ble an náaisaikεwa

Ozee nò ní a néò

¹Yudaᵛ kíaᵛ Uzia* ᵛ Yotaũᵛ† ᵛ Aazao‡ ᵛ Ezekiao§ ᵛ Yehoasi né Yeloboau* Isailiᵛ kíaᵛ kpalablegᵛᵛ, Dii yā'ò Beeli né Ozeewa.

²Ké Dii ná yā'oa Ozeewa, a òè: Ge ñ nᵛe dᵛe'ide se nᵛ ũ, ní gínasᵛᵛᵛᵛ si lᵛ, asa bùsuebeedeᵛ ma to we, aale gbāsike maamaae.

³ᵛ à gè Diblaiũ né Gomēe sè nᵛ ũ. ᵛ à nᵛsiaànᵛ, à ne'ĩ gᵛe ũ.

⁴Dii ò Ozee: Tókpaè Yezelēe, asa má tó gbé pᵛ wà ᵛ dede Yezelēe† yá wí Yehu bedeᵛ musue tia, mí Isailiᵛ kpala midē.

⁵Gᵛᵛ bee má Isailiᵛ sá é'e Yezelēe guzulēu.

⁶Gomēe nᵛsī lᵛ, à ne'ĩ nᵛe ũ, ᵛ Dii ò Ozee: Tókpaè Wégwaakuo, asa má Isailiᵛ wegwa lᵛᵛ, má sũuukerĩᵛᵛ lᵛᵛ.

⁷Ama má Yudaᵛ wegwa, mí ᵛ suaba. Ma Dii an Lua, máme má ᵛ suaba, i ke ᵛ sáo ge ᵛ fẽndao ge ᵛ zio ge ᵛ sᵛᵛ ge ᵛ sᵛdeᵛ no.

⁸Ké à Wégwaakuo kè yᵛ'wa, à ne'ĩ gᵛe ũ lᵛ.

⁹Dii mè: Tókpaè Magbēᵛno, asa á de ma gbéᵛ ũᵛ mé má de á Lua ũᵛ.

2

¹N beeo Isailiᵛ aᵛᵛ dasi lán ísiale ũfāawaē, wa fᵛ ᵛ lé dᵛᵛ, wa fᵛ ᵛ naoo.* Gu pᵛ má òuné ma gbéᵛ no, we wa ᵛ sísiu Lua bᵛé néᵛ.

²Yudaᵛ ᵛ Isailiᵛ kāaa ᵛ ledouᵛ, aai dᵛaana mēndona dile ᵛ pᵛ ũ. Aa bᵛle bùsu ᵛ bùsuo, asa Yezelēe gᵛᵛpi aᵛ zᵛᵛ.

* 1:1 2Kia 14.21 † 1:1 2Kia 15.32 ‡ 1:1 2Kia 16.1 § 1:1 2Kia 18.1 * 1:1 2Kia 14.23 † 1:4 2Kia 10.11 * 2:1 Lom 9.26

³ A o á gbé̄one, ḡe ní n̄eo, ma gbé̄on ní ũ, ma ní wegwà.

Isailio dea Dii n̄o gbāsíkēna ũ

⁴ Isailio, à z̄ad̄o á dawa,
à z̄ad̄owà,
asa ma n̄on aà ũ lo,
mé aà z̄án ma ũ lo.
Aà káaluakaa b̄o a wé̄e,
i mikē gbāsíkēawa.

⁵ Tó màa no, má p̄o piliwàe,
i ḡo puizi,
má tó aà ḡo láilai,
lá wà aà íwae.
Má tó aà ḡo gbáa ũe,
má aà li gugii ũe,
mí tó aà ga ní imio.

⁶ Má aà né̄o wegwao,
asa ḡinas̄ōn̄ēōne.

⁷ An da d̄óē'ii k̄e,
ō à ní n̄os̄i wisaikea guu.
A m̄e á gé a ḡōp̄ōsēowae,
aai a gba p̄oblea ní ío ní s̄ākāo
ní bàabaaó ní n̄ísio ní v̄ē̄eo.

⁸ Ayā̄meto má z̄ed̄ēé ní leo,
má ḡi liaaàzi,
ké asu te a dàaio yáí.

⁹ Tó à sù b̄ò p̄ē̄e a ḡōp̄ōsēozi s̄o,
a ní leo,
a kp̄álek̄ēn̄zi, a ní eo,
i m̄e á ea ta a ḡō s̄é̄iawae,
asa aà p̄o na yāa de tiaa.

¹⁰ I d̄s̄ ké m̄ám̄e ma p̄ów̄ena ní v̄ē̄eo kp̄awao.
Ma nísi ní á̄nusuo ní vuao n̄ò̄n̄ōaāe,

ṣ à a mɔaokè Baaliwa.

11 A yáí má ɛa mà a pówena síwà

ń ma v̄ɛɛo a kɛkɛgɔɔ

ń sákāo ń bàabaa pó à a puizi ùleoo,

12 mí aà wisaike kaè a ɔzĩ

aà gɔpɔsɛɔ wáa.

Gb̄ɛe a e à aà bɔ ma ɔzĩo.

13 Má aà pɔnakɛa midɛ píie,

dikpɛ pó ì kɛ w̄ɛ ń w̄ɛo pɔɔ

ń mɔ dafu pɔɔ ń kámabogɔɔ pɔɔ.

14 Má aà v̄ɛliɔ ń aà kaadɔɛnliɔ dɛɛɛɛ,

lí pó à mè a gɔpɔsɛɔ mé fiabòɔɛpiɔ,

mí tó gupi gɔ tàaa ũ, s̄ɛanɔbɔɔ i ble.

15 Lá à tulaletikàtɛa t́aaɔnɛ,

à azia k̀ɛkɛ ń t́aanɔ ń nɔamblebɔɔ,

à p̄ɛlɛò a gɔpɔsɛpiɔzi,

ṣ ma yá s̄aaàgu,

yápiɔ yáí má aà wɛt̄ɛ.

Ma Dii máme má ò.

16 Má tó Isailiɔ ma yáze e,

má géínɔ gbáauɛ,

mí ń ǹɔsɛ níniné.

17 We má ń v̄ɛɛbuɔ sɔaauné,

mí Akoo guzulɛ† kɛné pɔ'ezɛ ũ.

Aa ma yāma lá aa mà ń w̄ɛndia gɔɔ,

gɔɔ pó aa b̀ò Egipi.

18 Ma Dii ma mè:

Gɔɔbeezi aa omɛɛ ń źá,

aa omɛɛ Baali b̀o.

19 Má t́aaɔ tɔbɔ ń léu,

an t́o aɔ dɔ́ngu b̀o.

20 Gɔɔ bee má yádile pɔɔnɛ píi an yá musu,

† 2:17 Yoz 7.24-26

s̀̀anɔbɔɔ n̄ b̄aɔ n̄ pótáa'onkuawáɔ.
 Má sá n̄ f̄ɛndao n̄ z̄io midɛ an b̀̀suu,
 mí tó aáɔ ku we dɔdɔa.

²¹ Má á kɛ ma nɔ ũ e gɔɔpiie,
 má á kɛ ma nɔ ũ a zéwa súsue,
 mí w̄ɛnadɔ́é gb̄ɛke guu.

²² Má á kɛ ma nɔ ũ n̄ náaio,
 íɔ ma d̄ɔ Dii ũ.

²³ Ma Dii ma m̄è:
 Gɔɔ bee má swáw̄ɛ.
 Má swáɛ musu yáí,
 musu i swáɛ tɔɔle yáí,

²⁴ tɔɔle i swáɛ pówɛna n̄ v̄ɛɛo n̄ n̄isio yáí,
 aai swáɛ bui pó má t̄̀ yáí.

²⁵ Má n̄ t̄́ n̄ b̀̀suu maz̄ia pó ũ.
 Bui pó ma tɔkpàè Wégwaakuopi,
 má n̄ wɛgwa.
 Bui pó ma tɔkpàè Magb̄ɛɔnopi,
 má oné ma gb̄éɔ,
 aai omɛɛ n̄ Lua.‡

3

Ozee gɛa a nɔ k̄íí

¹ Dii òmɛɛ lɔ: Gɛ ñȳɔ ye n nɔ gb̄áskɛna pó ḡɔ p̄ale
 yeaàzizi, lá ma Dii má ye Isailiɔziwa, baa ké aáɔ zɛ
 n̄ dii p̄aleɔ, aáɔ n̄ v̄ɛɛɛ k̄àaɔ nide.

² ɔ ma ánuusu kpà ɔwat̄ɛ ḡɛo n̄ naa wéo koko ḡɛo.

³ Má òè: Gɔɔ pla kɛmanɔ. Nsu d̄ɔɛ'íi kɛ lɔ, n̄su ḡé
 ḡɛ k̄íi lɔ, míɔ kunno.

⁴ Asa Isailiɔ gɔɔplakɛ k̄iasai, d̄aaanasai sa'osai
 gbɛpɛlesai gbɛlasai sa'o'ulasai.

‡ 2:25 Lom 9.25, 1Píɛ 2.10

⁵ Bee gbɛa aa ɛa su, aai Dii ní Lua ní kía Davidi buio kíi wɛɛɛ. Gooɔgbɛzāzī aa zɛ ní Diio ní a ɛfāaio ní kpakpanagaa.

4

Dii bɔbɔa ní Isailio

¹ Isailio, à ma yāma,
asa má yāvī ní b̀supideo.
Gbɛɛ náai v̄io, gbɛɛ gbɛ̀kɛ v̄io,
gbɛɛ ma d̄s b̀sue bee guuo.
² Gb́́kaa ní ɛɛtoao mé kú a guu
ní gbɛ̀dɛao ní kpáí'ooao ní gbá̀síkeao.
Aaí gbāam̄né,
an gbɛ̀bɔalia zɛzɛa v̄io.
³ A yáí tò b̀supi g̀ò w̄ɛnann̄o,
gb́́ p̄o kú a guuo g̀ò ỳ̀ɛɛsai píi.
Baa se n̄b̄o ní b̄o ní kp̄o lé gaga.
⁴ Gbɛɛ su lɛkpaakɛo,
gbɛɛ su zɔakao,
asa á sa'onao áme mále b̄b̄án̄o.
⁵ I ḡɛnale fāanɛ,
á ānabīo s̄o aaí ḡɛnapi léán̄o gwá.
A yáí má á bui midɛ.
⁶ Ma gb́́o g̀ò kaalɛa d̄sa k̄ésāma yáí.
Lá a ḡí d̄sai,
má ḡí à̄o de ma gbàgbanao ũɛ.
Lá mapi á Lua ikoyā s̄áágu,
màa á néo yá a s̄amagu s̄o.
⁷ Lá sa'onapīo k̀ò,
màa an duunkɛamɛɛ k̀ò,
aa ma gawi lɛũkpakè ní wíyāo.

8 Aaĩ sa p3 ma gb3o3 3 n duuna yaĩ p3 s3.

A yaĩ an yaĩvaĩke3 i ken3 na.

9 Sa'on33 mu3a3 n gb3pĩ33.

M3 n daake33 win3 n musu3e,
m3 fiabon3 n yaĩke33wa3e.

10 Aa p33ble, k3si3 aa k33o,
aa gb3sĩke3, k3si3 aa k3fi3,
asa3 aa p3kp3m3zi3,

11 aa z3 n gb3sĩke33o3e.

V33e zi3 n a dafuo3 n mi lĩ3a3.

12 Lĩ3 33 aaĩ g3 yaĩgb3eaim3,
m3sok3na go3 i ya'on3e.

Gb3sĩke3 m3 n s3s3,
aaĩ gb3sĩke3 aa n Lua to we3e.

13 Aaĩ sa'o gb3sĩsĩ33 musu3,
aaĩ tulaletikate3 sĩsĩ33wa
gĩali3 n baalio3 n gb3n3lio3 gb3u3,
asa a uena3 i ken3 na3e.

A yaĩ t33 3 n3n33o3 i d3e'ĩi3 ke3,
m3 3 n3 na3 i gb3sĩke3.

14 T33 3 n3n33o3 d3e'ĩi3 k3,
m3 3 n3 na3 gb3sĩk3,
m3 iadam33o3,
asa 3 g33o3 i g3e na n3e d3e'ĩide33wa3e,
aaĩ g3e sa'oi3 n t33akp3e k3alua33e.

Bui p3 d33a vĩ3 i kaal3e.

15 Isailio3, baa k3e a gb3sĩk3e3,

Yuda3 su t33aeke3 m33ao3.

3su g3 Giligalio3,

3su Betav3 sĩsĩ kũ3,
3su l3gb3e we3 3 m3e n Dii kuaoo3.

16 Isailio3 sw3 gb33a l3n zununuwa3e,

ḡ mà gérhno dádākekīi lán sāowaa?

¹⁷ Eflaiū buio nà táawaa,
wà ní tó we.

¹⁸ Tó an í gbāa làa, aai gbāsikee,
an dōaanao ye wisaiyāi à kè zài.

¹⁹ Zàa a ní séle taðe,
an sa'okīio i widamá.

5

Isailio daa yāu

¹ Sa'onao, à yāe bee ma,
Isailio, à swákpa.

Kibedeo, à swādo yái,
asa mále yādaálae.

A gōné bai ũ Mizipa,
a filifilimbakpàné Taboo.

² Gbé dōsaipio kà zà ní gbēdeao,
mámé má ní swágaga nípii.

³ Mámé má Eflaiū buio dō,
Isailipio yá uleamεeo.
Eflaiū buio zè ní gbāsikeao sae,
Isailio gbālè.

⁴ An yākeao mé tò aali su ní Luawao,
gbāsikea kú ní sōu, aa Dii dōo.

⁵ Isailio wala í ní dayāu,
Eflaiū buio í gēmbole ní duunkεa guu,
Yudaο í gēmbolehno sōe.

⁶ Aai gé Dii kīi wεεlei ní ní sāo ní ní zuo,
kási aali bōwào, à azla gáné.

⁷ Aa bō Dii kpe, ḡ aa naaenεo ì'i.
Wa ní kaale sae e mo do,
ampio ní ní buao.

⁸ A kuupe Gibea!

A kâaere Lama!

A zìgãale Betavê!

A dɔaa Běyãmee buiɔ!

⁹ Eflaiũ bùsu a gɔ bezia ũ an wetãgɔɔe.

Yá pɔ mále o Isaili buiɔne sea vɔo.

¹⁰ Yudaɔ kíaɔ de lán gbé pɔ aai kɔɔ se sɔɔɔwae.

Má a pɔkũma bɔbɔmá lán ídaa guawae.

¹¹ Wàle gbãamɔ Eflaiũ buiɔne,

yákpale mé ní ble,

asa aa gi te yãpãie.

¹² Má de Eflaiũ buiɔne lán bléwae,

má de Yudaɔne mekemuuna ũ.

¹³ Ké Eflaiũ buiɔ ní gyãkea è,

mé Yudaɔ ní bɔkea è,

Eflaiũ buiɔ gè Asilib kii,

aa gbéɔ zì donle gbɛai ní kía zɔɔwa,

kási a fɔ á gbágbão,

a fɔ tó á bɔɔ láao.

¹⁴ Asa máo de Eflaiũ buiɔne lán nɔɔmusuwae,

má de Yudaɔne nɔɔkusi ũe.

Má ní taitaie, mí dazeu,

má táńńɔe, suabanae aɔ kuo.

¹⁵ Má dazeu, mí tá ma kúkii,

e aao ní tàae dɔ, aai ma kii weele,

aai ma aeya ní yooyea guu.

6

Isaili i nɔselileo

¹ A mɔ wà ea ta Diiwa.

Ɔme wá taitai,

kási a wá gbágbãe.

ጐme wá k'é ía,

kási a εσεκεwàwēεε.

² Gɔɔpla gbεa a wá lé ní láo,

a gɔɔ àaɔde zí i wá feεε,

wíɔ kuaàno.

³ Wà Dii dō wà péεε àà dōai.

Lá gudɔa sea vío, a bɔ mówá,

a mówá lán káabuan louwa,

lán lou gbεzā pó ì kwe tɔɔεwawa.

⁴ Εflaiũ buio, bó má keánɔi?

Yudaɔ, bó má keánɔi?

À yeamazi de lán suawae,

lán kɔɔkɔɔ fii pó ì gēzeawa.

⁵ A yáí tò ma á zṣεzṣε

ní yá pó bò ma léuo,

ma á deδε ní ma ānabiɔ yáo.

Ma yákpalekeaánɔ bò lán loupileawa.

⁶ Gbēkekeakṣε ṣ má yei,

i ke ma gbagbaa no.*

Ma dōa Lua ũ maa de sa pó wí a pó káteu à tékūa.

⁷ Aa ma bàakuaínɔ yá gbòo,

aa bɔ ma kpe Adama.

⁸ Galada bùsudeɔá yāvāikenaɔne,

gbēde'au mé ìɔ té ní iau.

⁹ Lá gbāamɔnedεɔ ì gbέɔ kpákpa,

màa sa'on gālìɔ ì ke,

aaí gbέɔ deδε Sikεũ zéu,

we aaí dàakeuné.

¹⁰ Ma yá pó ì dimá è Isailiɔwa,

Εflaiũ buio nízia kpà gbāsikeawa,

Isailiɔ gbālè.

---

* **6:6** Mat 9.13, 12.7

11 A Yudaɔ sɔ a ma vāikea guu,
a ka kekea!

7

1 Tó má ye mà su ní ma gbéɔ ní pá ziuɛ,
tó má ye mà Isailiɔ gba aafiaɛ,
ɛflaiũ buipiɔ duuna ì bilɛ,
Samalideɔ vāikeaɔ ì bɔ gupuau.

2 Aalɛ e ní yākeae dɔmaguo.

An dāa kũaamá, máɛ wɛsiɛ.

3 An yāvāikeaɔ ì ka kíagu,
an mɔafili ì ke dɔaanaɔne na.

4 Gbāsikenaɔne nípii,
an me ì wāa lán pēekpewa.

Za pēetotogɔɔ e a kákāgɔɔ
pēekena lí a té keke bo.

5 Kía dikpɛgɔɔ vɛɛ ì tékpa kíagu,
kía i ɔda kɔ ɔu ní gbélaanikenaɔ.

6 An me wà ní kɔnio lán pēekpewa,
gwá an pɔ ì gi àò fɛa e gu gè dò,
ɔ ì dede kɔɔ lán télɛpiɔwa.

7 Ampii aa wāa lán pēekpewa,
aa ì bùsu yāgɔgɔnaɔ mómɔ.

An kíaɔ ì kwɛ pii,
an gbɛe lí lezumazio.

8 ɛflaiũ buiɔ yāalea ní buipáleɔ,
ɔ aa gɔ̀ lán kàagbaala lilesaiwa.

9 Buipáleɔ lé ní gbāable, aa dɔɔ,
an mikā lé dadau, aa a fān vɔ.

10 Isailiɔ wala ì ní dayāu,
gia ní beeo aali tá Dii ní Luawao,
aali aà kíi wɛɛleo.

11 Εflaiũ buiw de lán felenawaε.
 Sũũne, aa mi v̄io,
 aaĩ lezu Egipiozi,
 ̄ aaĩ ea gé Asiliowa.

12 Tó aa dāzeu, má táalu zuńlaε,
 mí n̄ kwé lán bāowa.
 Tó aa káaa gudoũ,
 mí n̄ wetā n̄ vāikεa yái.

13 Waiyoo ampio, asa aa kēεε.
 Kaale mé ḡñé, asa aa b̄o ma kpeε.
 Má ye mà n̄ bo, ̄ aaĩ εεɔa.

14 Aali wiilea n̄ n̄semendooo,
 aaĩ wiipe n̄ lii musu.
 Aaĩ n̄zia líli p̄wena n̄ v̄εεo ea yái,
 aaĩ kēa.

15 Ma n̄ toto,
 má tò an ḡsa gbāakũ,
 ̄ aaĩ làasoo v̄ai ke ma musu.

16 Ma Musude, aali suao,
 aa de lán sá gia baiwaε.
 F̄enda mé a n̄ kíao kwé an lé'εaa yái,
 Egipio i n̄ yáalo.

8

Yákpale z̄slea p̄b̄o z̄akεnaowa

¹ Lépe k̄aewa!

W̄ale su lélei ma gbé Isailiowa lán kúuwa,
 asa aa ma bàakuaín̄o yá gb̄o,
 aa b̄o ma ikoyā kpeε.

² Isailio i lezumazi wà me:
 Wá Lua, wá n̄ d̄s!

³ Lá Isailio gĩ yāmaai,

ibee a ní gbeselee.

⁴ Aaí kíaᵛ kpa ma lé saie,
aaí dᵛaanaᵛ dile ma dᵛa saie.
Aaí táaᵛ pí níziᵛe ní ánusuo ní vuao.

A yáí ᵛ aa kaalei.

⁵ Ma gi Samalideᵛ zugaaei,
ma pᵛ pànízi.

Kua gbâlesai aᵛ ní fu e bᵛe ni?

⁶ Isailiᵛ ᵛzikena mé gáaeᵛpi kè,
Samalideᵛ pᵛpiá Lua no,
wa wíwi kélelee.

⁷ Iana aaí tᵛ, ᵛ i bᵛlené zàa ũ.
Ese i piao, wa e wísilᵛo.

Baa tó à pía,
buipáleᵛ mé aa mó ní pᵛ naaa.

⁸ Isailiᵛ gᵛ pᵛbleaᵛ ũ,
aa gᵛ lán pᵛ pᵛ wa yeiᵛwa buiᵛ guu.

⁹ Asa aa gᵛ Asiliᵛwa,
lán sᵛèa zàa'ina pᵛ ìᵛ be adowaᵛ.
Eflaiᵛ buiᵛ ì gbēna weele ní pᵛoe.

¹⁰ Baa ké aa gbēnakpà ní buipáleᵛ,
má ní naaaᵛ sa.
Kía zᵛo mé a ᵛtᵛmá,
aaí na laoawa.

¹¹ Eflaiᵛ buiᵛ sa'okliᵛ kᵛ duunakēama yáí,
ᵛ sa'oklipiᵛ gᵛnᵛé duunkᵛze ũ.

¹² Ma yākᵛnᵛé dasi ma ikoyā ũ,
ᵛ aa díle yā zᵛilo ũ.

¹³ Aaí ma gbagba, ᵛ aaí a nᵛo só.
Ma Dii ma pᵛ namáo,
an vāikᵛea dᵛmagu.
Má tó an duuna wi ní musᵛe,

aa ea ta Egipi.

¹⁴ Isailio Kena yá sànguε,
 ɔ̄ aale ní kibεo kpakpa.
 Yudaο lé wéle bíideo kálekaλε,
 kási má tesɔ̄ wélepíowaε,
 an kibεpio i tékū.

9

¹ Isailio, ásu pɔnakεo,
 ásu yáalo lán buipáleowao,
 asa a á Lua tò we,
 a γε gbásíkè táa yá musuε.
 Pówengbèkii píiu á pɔ̄ ɔ̄ do táagbagba'aseawaε.
² Pówengbèkiió ní vɛɛfèkiió fɔ̄ á gwao,
 vɛɛ dafu a bɔo.
³ Èflaiũ buio gɔ̄ Dii bùsuuo,
 aa ea ta Egipi,
 aa ní tɛ ble Asili bùsuu.
⁴ Aa e vɛɛ tóle Diiwa weo,
 an sa'oboo kaaàguo.
 An blepio de lán γε'oolonaο blewaε,
 a blenaο gbâλεε.
 Aa blepi moaoke níziaε,
 aa e γεò Dii kpéuo.
⁵ Dikpe pó Dii díle a pó ũ,
 kpelewa aa ke gɔ̄pio zii?
⁶ Gwa, baa tó aa píli kaalewa,
 Egipio ní γε káaa, Mefisideo ní ví.
 Leaa mé a kúaa ní ánuusu pó beεεdeowa,
 lesikao i kúle ní kpéowa.
⁷ Tɔ̄simagoo lé mó,*

---

* 9:7 Luk 21.22

fiabonegɔɔ lé ká!

A to Isailio dɔ!

An duun zɔɔ ní íi pɔ aa sè ní Luao yáí,

aaí anabi gwa sɔũ ũe,

aaí gbé pɔ Lua Nisína lé dɔaae dile íande ũe.

⁸ Anabiá gudɔanae

ma Lua gbé Eflaiũ buione,

ɔ wí filifilimbakpaè a táa'ozeu,

wí íbelesɛaàno a Lua kpéu.

⁹ Aa sí yádɔsaiu

lá wa kè Gibɛa yāawa.†

An vāikɛa dɔ Luagu,

a ní duuna wíné ní musue.

¹⁰ Ma Isailio ea de lán vēbeo kɔmpaa gbāauwae.

Wésia ní deziɔle de lán kaadɔen né séia eawae.

Ama ké aa kà Baali Peoo,

aa nízia kpà táawa,‡

ɔ aa bèékù lán pɔ pɔ aa yeipiwa.

¹¹ Eflaiũ buio gawi a gēzɛa lán bāwae.

Nɔsia aɔ kuo, nɔsindee aɔ kuo, ne'ia aɔ kuo.

¹² Baa tó aa né gwà, à gbāakù,

má tó aa kuawàe e gbéɔ ge láaò.

Waiyoo ampio, tó ma bɔ ní kpe.

¹³ Má è Eflaiũ bui néo gò

lán nɔɔ pɔ toenaɔ ní dadan'aekɛwa,

aa bòle ní ní néo gbēdenaɔne.

¹⁴ N ní gba pɔ Dii! Bó níyɔ ní gbai?

Nɛansakpe pɔ a nɔ í gboo ní yó isaiοe.

¹⁵ An vāikɛa ku Giligali pii,

we ma zaungu.

† 9:9 Dɔa 19.1-30   ‡ 9:10 Nao 25.1-5

Má n̄ yá ma kpéue,
 ké an yákeao v̄ai yái.
 Máo yeñzi lo
 an kía swágbāadeo yái.
¹⁶ Eflaiũ buio gyã sè,
 an z̄ina imĩ, aale ne'io.
 Baa tó aa ì,
 má tó né p̄o an p̄o d̄wào gagaε.

¹⁷ Ma Lua a gínzie,
 aai liaaliaa buipáleo guu,
 asa aai à yãmao.

10

Isailio kpala midεa

¹ Isailioá v̄eli otaε yãa,
 aai ne'i n̄ziaε.
 Lá an népio k̄ò,
 màa an sa'ok̄io k̄ò.
 Lá an bùsu maakũ,
 màa aa z̄ablè n̄ gbè t̄áowa.
² M̄ofili n̄ s̄o p̄a,
 an t̄aε a wi n̄ musuε sa.
 Dii a n̄ sa'ok̄ipio gbooε,
 í n̄ gbè t̄apio wíwi,
³ aai gbasá mε: Wá kía v̄io,
 ké wá Dii v̄ia v̄io yái.
 Baa tó wá kía v̄i,
 bó a f̄o wow̄εi?
⁴ Aai lé p̄ao gb̄εgb̄ε,
 aai εεo t̄oto,
 aai l̄edoũo kekeñno,

ṣ kṣ káalakεa ì ligua

lán sàpaa dafu kàe néwa.

⁵ Samalideṣ me a lua Betavē gáae yáí,

wa óṣṣè, a sa'onao i búbuape.

A gawi a midε,

asa wa símá wà taḍε.

⁶ Wa se taḍ Asili bùsuu falu ũ an kía zṣṣεε.

Ḙflaiũ buiṣ gεε a gṣ kpá ní wéi,

wí a Isailiṣ kú zé pó aa se yáí.

⁷ Samali bùsu a midε,

a kía a gḗzεa

lán lí miṣna pó í lé séwa.

⁸ Gulesí pó wa bò táaṣneṣ bāḍε,

asa a de Isailiṣ duuna ũε.

Leṣ ní lá úadeṣ fele da ní sa'oklipiṣla,

aai o gbεsiṣne aa léle simá,

aai o sṣsiṣne aa kúríla.*

⁹ Za gṣṣ pó Isailiṣ duunakè Gibεa, aa zèḍε.

Zi a yābḗεkenapiṣ le Gibεao lé?

¹⁰ Gṣṣ pó má yei, má ní swágagae,

buipāleṣ i mṣ kāaańzi,

aai mṣkamá ní duuna leε pla yáí.

¹¹ Ḙflaiũ buiṣá zununuε,

wà zídàè, a ye ésegbḗai.

Má zuudané ní nṣε maaε,

mí tó aa soona gále.

Yudaṣ i sapa,

Yakṣbu buiṣ i gudaai.

¹² A maa tó, í kεkε gbḗke ũ.

A kpase kḗ wásawasa,†

asa Dii kíi wεεlea gṣṣ kàε,

* **10:8** Luk 23.30, Zia 6.16 † **10:12** Zel 4.3

e aàṁ mṁ èfāaiṁ pisiiwá.

¹³ A vāi tṱ á kèkè yābēē ũ,

ṱ a blē mṁafilidepi blè.

Ké a áziá gbāa náaikè,

mé a ze ní á zīgṱ dasiṁ yái,

¹⁴ wa zì zṱadṱwá,

wa á wéle bíideṁ dúuzṱ,

lá kí Samana Betaabe káale

à nṁṁ ní ní néṁ wíwi zíkagṱṱwa.

¹⁵ Maa wa kéé Betelideṁ,

asa á vāikēa kè zàiē.

Tó gu dṱ, Isailiṁ kía aṱ ku lo.

11

Lua yea Isailiṁzi

¹ Ké Isailiṁ de èwaasona ũ,
ma aà gbèsi Egipi.*

² Ama lá mále lezuńzi,

màa aale zà kūmanṁ.

Aaĩṁ sa'o táaṱwa,

aaĩṁ tulaletikateá ní diipionē.

³ Máme ma tá dàda Èflaiũ buionē,

ma ní kpá ma kùē,

ṱ aai dṱ ké máme ma ní gbá aafiao.

⁴ Ma gbēkē galakpàné,

ma ní gále ní yenzi bao,

ma zuubòlené,

ma naale ma blē kpàmá.

⁵ Lá aa gĩ nòselilei,

aa ea ta Egipio lé?

Asiliṁ mé aaṁ kiblemá.

* **11:1** Bṱa 4.22, Mat 2.15

6 Fẽnda a tẽke an wéleɔ guu,
 wa ní bɔle gbáaɔ wíwi.
 Wa ní lekpaai̯ gboo,
 7 asa ma gbépiɔ̀ b̀̀ ma kpe.
 Baa tó aale lezumazi,
 ma Musude, má ní gba gbãao.
 8 N beeo á Eflaiũ buiɔ̀,
 má f̃ ɔkpaázio,
 á Isailiɔ̀, má f̃ mà á kpámáo.
 Má f̃ mà keé lá má kè Adamaewao,
 má f̃ mà á baa daaa ní Zeboiũoo.†
 Ma ǹ̀selile á yá musu,
 ma wẽnad̃aé f̃le.
 9 Má ɛa Eflaiũ buiɔ̀ ásooke lɔ,
 má p̃kũma p̃ási b̀̀b̀máo,
 asa Luan ma ũ,
 i ke gbẽnazinan ma ũo.
 Lua pó a kua adoan ma ũ á guu,
 má mó á kaaleio.
 10 Má pala lán ǹ̀musuwa,
 aai temazi.
 Tó ma pala,
 ma népiɔ̀ b̀̀ be'ae oi,
 aai mɔ ma kíi ní lualuao.
 11 Aa b̀̀ Egipi ní lualuao lán b̃aɔwa.
 Aa b̀̀ Asili b̀̀suu lán felenaɔwa,
 mí ní kále ní be.
 Ma Dii máme má ò.

12

Isailiɔ̀ duunakea

1 Eflaiũ buiɔ̀ yãliamazi,
 Isailiɔ̀ mɔafilikèkemee,

† 11:8 lko 29.23

Yudaɔ lé pāmεε zéa lo
baa ma Náaide pó ma kua adoa.

² Eflaiũ buio í íana mómo,
aaio kpáleke íampuui,
sásâyā ní yāpāsio í kó ní guu.
Aaí kó yāma ní Asilio,
aaí gé Egipi ní nísio.

³ Dii yāví ní Yudaɔ,
a Yakɔbu buio dàa wíné ní musu,
i fiaboné ní yākeawa.

⁴ Yakɔbu dɔ a v̄i gbatoewa a da neasakpeu.*

Ké à zɔɔkù, à dēekà ní Luao,
⁵ à dēekà ní aà malaikao à dēenè,†
à ɔɔlò à sùuugbèawà.
A kpàaũaàno Beteli,‡
ɔ à yā'òaaàno we.

⁶ Aà tón Dii,
Dii Lua Zígɔdeε.

⁷ Apio sɔ, à su á Luawa,
à kú ní gbēkeo ní yākea a zéwao,
á wé io dɔ á Luazi gɔɔpii.

⁸ Laatana io kiloo v̄ai kũa,
gbēblea mé í keè na.

⁹ Eflaiũ buio mè: Wa ke ɔdeɔ ũ,
wa gɔ àizeεdeɔ ũ.

Wá ɔdapi yái
wa wá yāvai ge duuna eo.

¹⁰ Mámεmaa Dii á Lua,
ma á bóle Egipiε.

Má tó à ea à ku zwàakpeɔ guu loε,

* 12:4 Daa 25.26 † 12:5 Daa 32.24-26 ‡ 12:5 Daa 28.10-22

lá i ke dikpe zíwa.

¹¹ Ma yādà ānabione,
máme má tò aa wépfungu è dasi,
ō aa yā'ò gbéone ní yáasio.

¹² Lá Galadade zè ní tǎa yáo,
aa gò pǎ síanae.

Lá Giligalide ì sa'o ní zuswanao,
an sa'okliò gōné gbèzeò ù bugbeue.

¹³ Yakobu bàalè gè Sili bùsuu,
Isaili zòblè we nōwelea yá musu,
nō yá musu ò à dádākè. §

¹⁴ Dii tò ānabi bò ní Isailiò Egipi,*
ō à ní dádākè ānabipi sabai.

¹⁵ Eflaiū buiò Dii pò fèlèè maamaae.
Dii a to an gbēdea yá wí ní musue,
i fiaboné sa pó aa kàagu yái.

13

Dii pɔpaa a gbézi

¹ Ké Eflaiū buiò yā'ò, wà lùalua,
aame gbāa Isailiò guu.

Ɔ aa tǎaekè Baali yá musu,
a yái an kpala a gai.

² An duunkēa lé dēdēe sa,
aale ānusu kása nziāe tǎaò ù.
An zíkēnaò mé lé ní diipiopi ní ònò léu.

Wì ní yā'o wì me,
aaì sa'o ní gbēnazinao,
aaì lépepe zugaae taaowa.

§ **12:13** Daa 29.1-20 * **12:14** Bba 12.50-51

³ A yáì tò aa gò lán suakpaa kɔɔwa,
 lán kɔɔkɔɔ fii pɔ́ ì gẽzɛawa,
 lán ése úa pɔ́ zàa ì séléwa,
 lán súɛɛ pɔ́ ì bɔ fɛnɛntiuwa.

⁴ Mámɛmaa Dii á Lua pɔ́ á bóɛ Egipi.
 Asu àò diie dɔ̀o, ma bàasio.
 Suabanae kuo, sema mapi.

⁵ Mámɛ ma á gwá guwaiwau,
 ma ɔ̀liaázi bùsu guwãadeu.

⁶ Ké ma á dádákè, a kã.
 Ké a kã á làa, a ázia sè lesí,
 ɔ̀ ma yá sàágu.

⁷ Too! Má kusiwá lán nòɔmusuwaɛ,
 mí á dádã zéu lán gbɛaanawa.

⁸ Má mlẽwá lán wàì pɔ́ wà a né sèɛwaɛ,
 mí á kùa goaa mà á só lán nòɔkusiwa,
 má á taitai lán maiwa.

⁹ A Isailiɔ̀, á kaalɛɛ,
 ké a bɔ mapi á Dɔ̀nlɛde kpɛ yáì.

¹⁰ A kía pɔ́ ì á suaba ku máe sa?
 A wéɛ dɔ̀aana pɔ́ á òné
 aa kía kpáé* ku má ni?

¹¹ Ma kía kpàé ní pɔ̀kũmao,†
 ɔ̀ ma aà síwá ní pɔ̀fẽo.‡

¹² Eflaiũ buiɔ̀ yãvãio dilɛa,
 wà ní duuna kà láu.

¹³ Aa de lán né sɔ̀ũwa a igɔ̀,
 nɔ̀wãwã mò, ɔ̀ népi gĩ bɔì.

¹⁴ Má ní bɔ bɛda gbãaue?
 Má ní sí gawae?

* **13:10** 1Sam 8.5-6 † **13:11** 1Sam 10.17-24 ‡ **13:11** 1Sam 15.26

Ga, n sɛwɛ kúmáɛ?
 Bɛda, n gbɛkaalɛbɔ sɔ̄ bɛ?§
 Má n̄ wɛgwao.

¹⁵ Baa tó ɛflaiũ buiɔ k̄ò n̄ gb̄éɔ guu,
 ían w̄aa a bɔ guwaiwaiu à sumáɛ.
 Nibɔna a giigaga,
 l̄ò'i a ba,
 wa léɛ n̄ làasiɔwae,
 wi n̄ p̄ɔ bɛɛɛdeɔ séɛ.

14

¹ Samalideɔ tàae a wi n̄ musue,
 asa aa b̄ò n̄ Lua kpɛɛ.
 Wa n̄ kwé n̄ f̄ɛndaoɛ,
 wi n̄ néɔ wíwi,
 wi n̄ n̄osindeeɔ puipui.

Isailiɔ n̄sɛlilɛa

² A Isailiɔ, à su Dii á Luawa,
 á ȳãv̄aiɔ mé t̄ò a kpagua.

³ A su Diiwa, í ȳasiuè à oè:

Wá ȳãv̄aiɔ k̄éwá,
 gb̄ãakpawázi, wí n̄ sáaukpa.

⁴ Asiliɔ f̄ɔ wá b̄ɔɔ,
 wá di n̄ s̄ɔɔ kpɛ l̄ɔɔ.

T̄áa p̄ɔ wa n̄ p̄iɔ
 wá n̄ s̄isi wá diiɔ ũ l̄ɔɔ,
 asa n̄mɛ ni tonɛ p̄ɔ gwana v̄iɔ wɛgwaa.

⁵ Ma Dii ma m̄è:

Má n̄ gb̄ágb̄a n̄ n̄ p̄òb̄ɔz̄ãkɛgyãɔ,
 ma yeańzi a kɛ z̄ai,
 asa ma p̄ɔ wèemá.

⁶ Máo de Isailione mòse ũ,
 aaiò vuke,
 aai zínapele lán Libā b̀usu líwa.

⁷ Aa b̀ob̀ob̀o,
 aaiò gawi ví lán kuliwa,
 an gí io na lán seɗe líwa.

⁸ Aa bekpa ma uei,
 aai b̀ole lán p̀owenawa.
 Aa vuke lán v̄eliwa,
 aai t̀ob̀o lán Libā b̀usu v̄ewa.

⁹ B́o Eflaiũ buiò ke ní táaò lóí?
 Máme má ní wabikɛa sí,
 míò wéteńzi.
 Má de lán p̄eli p̀o a lá sisiawae,
 an káfla a b̀o ma kíie.

¹⁰ Déme ɔno víí?
 Aà làasooke yápiwa.
 Déme làasoo víí?
 Aà yápi gbadõ.
 Asa Dii yákeao maa,
 gbẽmaao Ìb̀ t̄ei.
 Aà yãmansaiò s̄o aai p̄aalèè.

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9